

DR. A. F. N. LEKKERKERKER, *De Reformatie in de Crisis*, Wageningen, H. Veenman en Zonen; 281 bls.

Die Hervormde Kerk van Nederland staan voor belangrike beslissings. Beslissings in verband met die kerkorde, die kerkdien, en ook deur die toenemende gewig van die gedagtewisseling tussen Rome en die Kerkhervorming. Nou publiseer Dr. Lekkerkerker hier 'n bundel studies, lesings en preke van hom oor hierdie onderwerpe. Met die woord crisis te gebruik wys hy op die belangrikheid van die drie vraagstukke en die beslissings wat daarvoor geneem moet word. Natuurlik, dit geld beslissings wat die *Hervormde* Kerk in Nederland moet neem en waarby hierdie kerk dus betrokke is. Maar die Hervormde Kerk is in Nederland nog altyd die groot kerk, die kerk van die Reformasie, en die verskillende Gereformeerde Kerke daar is per slot van rekening algar afgeskeie kerke, wat van die groot Hervormde Kerk afgeskei is. Daarom noem Dr. LEKKERKERKER sy boek dan ook nie „De Hervormde Kerk in de Crisis” nie, maar „De Reformatie in de Crisis”. Hierdie beslissings wat geneem moet word sal nie alleen vir die Hervormde Kerk in Nederland van die uiterste belang wees

nie, maar sal hul invloed ook in die Afgeskeie Kerke in Nederland laat geld, en ons is oortuig dat dit op die duur ook vir die Kerke van Amerika en Suid-Afrika en op ander plekke wat uit die Hervormde Kerk van Nederland gegroei het, van net soveel betekenis sal wees. Ons hoop van harte dat hier in Suid-Afrika degelyk kennis van hierdie boek geneem sal word. Die inhoud is as volg :

Woord vooraf.

De Reformatie in de Crisis.

Eredienst.

Aanbidding in Geest en in Waarheid.

Wij bouwen een kerk.

Woord en Sacrament.

Het Avondmaal.

De Orden van Dienst.

Het Belijden der Kerk.

Rome en Reformatie.

De Mariaverering.

Mis of Avondmaal.

Mediator Dei.

De identiteit van Kruis- en Misoffer.

Slotwoord.

Aanhangsel.

1. Stellingen betreffende ambt en „eredienst”.
2. Stellingen betreffende kerkbouw.
3. Proeven voor een Orde van Dienst.

Mens lees die boek met klimmende belangstelling. En dit bevat 'n rykdom van kennis, en laat ons telkens voel en sien waar die groot godsdienstige vraagstukke in die Christendom van ons tyd lê, en hoe daar verskille kom en misverstande omdat die verskillende groepe dikwels dieselfde woorde gebruik, maar daar 'n heeltemal verskillende betekenis en inhoud aan gee. As voorbeeld noem ons wat hy op bls. 195 en 196 sê van die geskil tussen Rome en die Reformasie oor die woord „glo”. By Rome is dit 'n verstandelike instemming met die leer van die Kerk waardeur die mens hom oopstel vir die werking van die heiligmakende genade, dus 'n poort waarin die mens hom voorberei op die eintlike, die ontvang van die krag van die liefde, want die deug van die liefde gaan bo die geloof. Christus tree deur middel van die geloof die hart binne, en deur die liefde woon Hy in die hart. Maar by die Reformasie is die geloof die instrument waarmee die mens weer telkens en telkens van oomblik tot oomblik die vreemde vrypraak gryp. En net soos Abraham in vyf-en-twintig jaar nie verder gekom het nie as die situasie van die geloof, 'n geloof wat hom tot geregtigheid gereken is, so kom die Protestant sy hele lewe lank nie verder as die situasie van die geloof alleen nie. Dr. LEKKERKERKER

wys daarop dat die eintlike geskilpunte tussen Rome en die Reformasie in die verskil in die inhoud lê wat die woorde „genade” en „regverdediging” en „geloof” vir altwee het.

Ook wys Dr. LEKKERKERKER op die groot gevaar dat die Protestantse die bou van hulle kerke soms te veel aan argitekture oorlaat. Die doel van die kerkgebou is vir die erediens, dus 'n religieuse doel. Dit is nie net 'n gebou waarin die gemeente sonder meer bymekaar kom nie. Die religieuse behoefte van die kerkganger moet daarin ook sy voldoening kry, en dit is nie 'n saak van 'n argitek sonder meer nie.

En dan is dit van die allergrootste belang om op die gevaar te let waarop Dr. LEKKERKERKER wys, nl. om die prediking van die Woord, of liever gesê, die verkondiging van die Woord, te wil vervang deur of te wil vervang met die verkondiging deur die sakrament. Dit is die ou vraag wat by die Dordse Sinode ook reeds aan die orde was, nl. of 'n proponent wat hom in die prediking nog oefen, in die openbare erediens alleen mag preek, en of hy ook die sakramente mag bedien nie. By ons is dit nog so. Iemand wat sy proefpreek gehou het, kry van die Kerk die reg om vanaf die kansels van die Kerk, onder seker voorbehoud, die Woord te verkondig. Hy het dus daarmee in die Kerk 'n hoë status en groter verantwoordelikheid gekry. Ons standpunt is, die diens van die Woord is die vernaamste. Iemand kan tot die bediening van die Woord toegelaat word sonder tot die bediening van die sakramente. Daarom word in die formulier om die bedienaars van die Goddelike Woord te bevestig gepraat van „die verkondiging van die Goddelike Woord met die daarby behorende bediening van die gebede en die heilige Sakramente”. Die diens van die Woord is dus die eerste, en daarby behoort die diens van die gebede en die diens van die Sakramente. Die Sakrament kan dus nooit selfstandige verkondiging sonder preek wees nie, en dit kan alleen bestaan as dit daaraan *toegevoeg* word. Daarom keur die Hervormde Kerk „huisdoop” af.

Maar nou is daar 'n neiging om die sakrament as 'n selfstandige verkondiging naas die verkondiging van die Woord, naas die prediking, te plaas. In die hoofstuk „Woord en Sakrament” behandel Dr. LEKKERKERKER dit. Hy handhaaf die Reformatoriese opvatting hieroor.

Nogmaals, 'n belangrike boek, waarin vraagstukke onder die oog gesien word waarmee ons in Suid-Afrika ook spoedig 'n antwoord op sal moet gee.